

II

(Förberedande rättsakter)

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

414:e PLENARSESSION DEN 9–10 FEBRUARI 2005

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "XXXIII:e rapporten om konkurrenspolitiken – 2003"

(SEK(2004) 658 slutlig)

(2005/C 221/01)

Den 4 juni 2004 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "XXXIII:e rapporten om konkurrenspolitiken – 2003"

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 11 januari 2005. Föredragande var **Franco Chiriaco**.

Vid sin 414:e plenarsession den 9–10 februari 2005 (sammanträdet den 9 februari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 75 röster för och 1 nedlagd röst:

1. Inledning

1.1 Syftet med 2003 års rapport om konkurrenspolitiken är att återspegla de viktiga förändringarna i kommissionens interna organisation och arbetsmetoder och att visa hur kommissionen bidrar till att samordna behovet av kontinuitet och behovet av nya grepp inom den ekonomiska styrningen i Europa.

1.2 EU:s konkurrenspolitik spelar en viktig roll för att nå de mål för konkurrenskraften som fastställts i Lissabonstrategin. Denna politik omfattar inte endast antitrust- och koncentrationsregler, utan även tillämpningen av en effektiv och strikt disciplin för statligt stöd.

1.3 För att möjliggöra en anslutning utan negativa återverkningar för de tio nya medlemsländerna har kommissionen utarbetat ett regelsystem på konkurrensområdet som är gemensamt för alla medlemsstater så att reglerna om statligt stöd tillämpas lika inom hela EU. Med detta vill man understryka att det är lika viktigt att ta itu med statliga ingripanden som snedvrider konkurrensen som att tillämpa konkurrensbestämmelser för företagen.

1.4 Under 2003 registrerades 815 nya fall av överträdelse mot konkurrenslagstiftningen. Dessutom inrättades en ny post: "Kontaktperson för konsumentfrågor". Posten inrättades för att

garantera att en ständig dialog förs med Europas konsumenter. konsumenternas väl är konkurrenspolitikens huvuduppgift, men konsumenterna kommer inte till tals i tillräcklig utsträckning då enskilda ärenden behandlas eller policyfrågor diskuteras. Kontaktpersonen för konsumentfrågor har en roll som inte är begränsad till kontroll av koncentrationer, utan som även omfattar antitrustområdet – karteller och missbruk av dominerande ställning – liksom andra ärenden och policyfrågor på konkurrensområdet.

1.5 I oktober 2003 offentliggjorde kommissionen ett utkast till regler och riktlinjer för licensieringsavtal om tekniköverföring som EESK redan har avgivit ett yttrande om⁽¹⁾. Mot bakgrund av den utveckling som har ägt rum under de senaste åren när det gäller denna typ av avtal har förslaget som mål att förenkla gemenskapens undantagsbestämmelser och bredda tillämpningsområdet. De nya bestämmelserna har följande fördelar:

— Gruppundantagsförordningen kommer endast att ha en svart lista: allt som inte uttryckligen utesluts från gruppundantaget är nu undantaget.

— Det görs en klar skillnad mellan licensiering mellan konkurrenter och licensiering mellan icke-konkurrenter.

— Man har redan planerat att anta ett "moderniseringspaket".

⁽¹⁾ EUT C 80, 30.3.2004.

1.6 Kommissionen har för övrigt redan utnämnt en chefsekonom för konkurrensområdet, vars mandat inleddes den 1 september 2003, och samtidigt har man på ett positivt sätt stärkt förhjälpombudets roll. Chefsekonomerna för konkurrensområdet har tre huvuduppgifter:

- Rådgivning i ekonomiska och ekonometriska frågor vid tillämpningen av EU:s konkurrensregler. Detta kan även innefatta hjälp vid utvecklandet av allmänna policyinstrument.
- Allmän rådgivning redan på ett tidigt stadium i enskilda konkurrensärenden.
- Detaljerad rådgivning i de viktigaste konkurrensärendena som berör komplicerade ekonomiska frågor, särskilt sådana som kräver avancerade kvantitativa analyser.

1.7 Förhjälpombudet får större befogenheter och oberoende att säkerställa rätten till försvar i vissa konkurrensförfaranden. Förhjälpombudet är direkt knutet till kommissionsledamoten med ansvar för konkurrens och tar inte emot några instruktioner från GD Konkurrens. Ombudet kan alltid ingripa om det föreskrivna förfarandet står på spel. Han eller hon organiserar och genomför muntliga förhör objektivt och beslutar om tredje part skall höras. Dessutom kan nya handlingar endast läggas fram med tillstånd av förhjälpombudet. Förhjälpombudet har hela tiden kontakt med ansvarig kommissionsledamot.

2. Tillämpningen av reglerna om konkurrensbegränsande samverkan (antitrustbestämmelserna) – artiklarna 81 och 82 i fördraget

2.1 I oktober 2003 inledde kommissionen slutfasen i reformeringen av tillämpningen av antitrustreglerna (det så kallade moderniseringspaketet), som syftar till att underlätta konkurrensmyndigheternas myndighetsutövande och att skapa de mekanismer för samarbete med nationella konkurrensmyndigheter och nationella domstolar som föreskrivs i förordning 1/2003.

2.2 I synnerhet innehåller moderniseringspaketet en ny tillämpningsförfordning som behandlar formerna för att höra de berörda parterna samt en rad andra förfarandefrågor, t.ex. tillgång till handlingarna och behandling av sekretessbelagda uppgifter. De sex utkasterna till tillkännagivanden behandlar bl.a. formerna för samarbetet inom det europeiska konkurrensnätverket och mellan kommissionen och de nationella domstolarna, effekterna på handeln mellan medlemsstaterna, behandlingen av klagomål och de riktlinjer som kommissionen tänker utfärda för att hjälpa företagen att bedöma nya eller olösta

frågor. Hela detta moderniseringspaket behandlas i EESK:s yttrande om "Kommissionens förordning om kommissionens förfaranden enligt artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget samt utkasterna till kommissionens tillkännagivanden" (¹).

2.3 Under 2003 har kommissionen utfärdat fem beslut riktade mot olagliga horisontella avtal: Det har gällt franskt nötkött, sorbater, elektriska och mekaniska kol- och grafitprodukter, organiska peroxider och industrirör av koppar. De böter som utdömdes uppgick till 400 miljoner euro, en summa som borde säkerställa en avskräckande verkan. I undersökningarna ingår inspektioner på företaget. Fullständig immunitet mot böter ges till det företag som först träder fram och som tillhandahåller tillräckliga bevis för att föranleda en undersökning. Däremot föreskrivs endast ett godkännande från kommissionen när avtalen mellan företagen inte begränsar konkurrensen på de berörda marknaderna och konsumenterna gynnas av samarbetet. Under 2003 uttalade sig också kommissionen om tre fall av överträdelser mot artikel 82, nämligen om

- de avgifter som Deutsche Telekom AG tog ut av konkurrerande företag för tillgången till den lokala infrastrukturen i det egna telekommunikationsnätet,
- Wanadoos prisstrategi för sina ADSL-tjänster,
- Ferrovie dello Stato S.p.A (FS), för missbruk av företagets dominerande ställning i fråga om tillgången till järnvägsinfrastrukturen för dragning och passagerartrafik.

3. Konkurrensutvecklingen i olika sektorer

3.1 Under 2003 gjordes stora framsteg (som dock kunde ha varit ännu större) i avregleringen av energisektorn (el och gas), och i juni antogs ett lagstiftningspaket som innebär att alla användare av el och gas i Europa fritt kan välja leverantör senast den 1 juli 2007. Genom dessa bestämmelser har man försökt balansera behovet av incitament till ny infrastruktur mot skapandet av en gemensam marknad.

3.2 Bland konsumenterna och företagen i olika EU-länder finns emellertid fortfarande en viss otillfredsställelse med prisnivå, som upplevs vara alltför hög, och tjänsternas effektivitet. Arbetsmarknadsparterna och konsumentorganisationerna, särskilt i de nya medlemsstaterna, framhåller i synnerhet kravet på att oberoendet för de nationella konkurrensmyndigheterna och för tillsynsmyndigheterna för offentliga tjänster skall respekteras i full omfattning.

(¹) EUT C 80, 30.3.2004.

3.2.1 När en adekvat och fullständig konkurrenslagstiftning väl har införts händer det ibland, särskilt i de nya medlemsstaterna, att myndigheterna för kontroll och reglering stöter på motstånd när de vill fullgöra sina uppdrag på ett självständigt sätt. Lagstiftningen på detta område har därför ibland inte kunnat försvara vare sig konsumenternas eller marknadernas intressen. Kommittén förordar ett mer funktionellt förhållande mellan konkurrenspolitiken och konsumentskyddspolitik. En bättre organiserad och aktivare konsumentrörelse kommer också att kunna bidra till beslutsfattandet och tillhandahålla information om marknader och snedvridning av konkurrensen.

3.3 I fråga om posttjänster är det nya postdirektivet, som antogs 2002, ett led i fullbordandet av en inre marknad, framför allt genom en gradvis minskning av det monopoliserade området och genom avreglering av utgående gränsöverskridande post. Kommissionen skall för övrigt på grundval av en överenskommelse inom Europeiska rådet under 2006 genomföra en studie som underlag för en bedömning av konsekvenserna av de samhällsomfattande tjänsterna i de olika medlemsstaterna. På grundval av resultatet av denna studie antar sedan kommissionen ett förslag om ett fullständigt öppnande av marknaden för posttjänster från och med 2009 eller motsvarande åtgärd för att garantera de samhällsomfattande tjänsterna.

3.4 När det gäller elektronisk kommunikation löpte tidsfristen för att införliva den nya lagstiftningen om elektronisk kommunikation ut i juli 2004. I sin rapport i frågan har kommissionen i synnerhet framhållit följande principer: marknaderna bör analyseras mot bakgrund av principerna för konkurrens; bindande krav kan endast ställas på företag som har en dominerande marknadsställning; alla elektroniska kommunikationstjänster och kommunikationsnät behandlas på samma sätt ("teknisk neutralitet"). Utvecklingen av elektronisk kommunikation och den allmänna tillgången till sådan räcker inte för att säkerställa en återhämtning i den ekonomiska tillväxten. För en sådan återhämtning krävs ökad kunskap och kompetens hos alla dem som skall utnyttja informations- och kommunikationstekniken.

3.5 För lufttrafiksektorn beslutade kommissionen 2003 att inleda en omfattande branschdialog med berörda parter inom luftfartsnäringen, oberoende av enskilda ärenden. Syftet är att utarbeta en öppen policyvägledning för konkurrensfrågor i samband med allianser och koncentrationer mellan flygbolag.

3.5.1 Framsteg har gjorts när det gäller att fastställa och genomföra gemensamma riktlinjer för tillämpningen av anti-trustreglerna i järnvägssektorn, i fråga om både godstransporter och persontrafik.

3.5.2 Branschdialogen har också utvecklats inom sektorerna för sjöfart, återförsäljning av bilar samt försäkringar, i syfte att se över eller anta lämpliga bestämmelser om gruppundantag.

3.5.3 Denna dialog bör också ta hänsyn till jämförbarheten i beskattningsformerna.

3.6 *Media:* Kommissionen anser att mångfalden i media är av grundläggande betydelse för utvecklingen av både Europeiska unionen och medlemsstaternas kulturella identitet, men att kontrollen av koncentrationer i mediebranschen i huvudsak skall utövas av medlemsstaterna. I mediebranschen tillämpas konkurrenspolitiska instrument endast på den underliggande marknaden och de ekonomiska effekterna av medieföretagens agerande och på kontroll av statligt stöd. Dessa instrument kan inte ersätta nationella kontroller av koncentrationer i mediebranschen eller åtgärder för att säkra mångfald inom media. Konkurrensreglerna tillämpas endast för att lösa problem till följd av att en dominerande ställning skapas eller förstärks på en viss marknad och för att kontrollera att konkurrenter inte uteslås från denna marknad.

3.6.1 Vi kan konstatera att kommissionens hållning här visserligen är formellt korrekt men att man inte har kunnat hindra eller upphäva dominerande marknadspositioner och därmed sammanhängande konkurrenshämmande metoder, framför allt i vissa länder. De berörda marknaderna är olika, och bland dem har TV-reklammarknaden en allt större betydelse när det gäller att bevara mångfalden, och den har hittills inte utretts på ett tillfredsställande sätt.

3.6.2 Kontrollerna har för övrigt förbisett de metoder som används av vissa företagskoncerner inom mediaområdet för att stärka den dominerande ställningen, framför allt defensiva åtgärder som syftar till att avvärja fientliga övertaganden genom skuldsättning av målbolaget eller genom införande av aktier med olika röststyrka som gör det lättare för aktieägare med minoritetsinnehav att kontrollera företaget.

3.6.3 Kommissionen bör således vara mycket vaksam i fråga om tillämpningen av normer och konkurrensmetoder.

3.7 *Fria yrken:* Kommissionen har offentliggjort en studie genomförd av Institut für Höhere Studien (IHS) i Wien. Studien visade att regleringen av de tjänster som erbjuds av de fria yrkena skiljer sig mycket mellan medlemsstaterna och även mellan olika yrken. I studien drogs slutsatsen att det fanns möjligheter att skapa ökat totalt välbefinnande i de länder där regleringen var mindre och friheten i yrkesutövningen var större.

3.7.1 Vid den konferens om regleringen av fria yrken som hölls i oktober 2003 i Bryssel samlades 260 företrädare för de berörda aktörerna för att diskutera regleringens och bestämmelsernas effekter på marknadsstrukturen och konsumentskyddet.

3.7.2 Vid samma tillfälle tillkännagav kommissionsledamot Mario Monti att han hade för avsikt att i början av 2004 offentliggöra en kommissionsrapport om konkurrensen i de fria yrkena. Denna rapport, som innehåller mycket viktiga riktlinjer och vägledande anvisningar, offentliggjordes den 9 februari 2004.

4. Reform av koncentrationskontrollen

4.1 Den 27 november 2003 uppnådde rådet politisk enighet om en omarbetad koncentrationsförordning, som i huvudsak införlivar de reformer som kommissionen föreslog i december 2002. Ändringarna innehåller andra åtgärder än lagstiftning, i syfte att effektivisera beslutsprocessen, förstärka den ekonomiska analysen och på ett effektivare sätt respektera företagets rätt till försvar. Bland annat har man utnämnt en chefsekonom för konkurrensområdet och inrättat en panel för att säkerställa helt oberoende slutsatser. EESK:s bedömning av företagsfusioner återfinns i kommitténs yttrande om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om gränsöverskridande fusioner av aktiebolag och andra bolag med begränsat ansvar" ⁽¹⁾.

4.2 Syftet med kommissionen reformförslag var att se till att substansstestet (dominanttestet) i koncentrationsförordningen faktiskt skulle täcka alla konkurrensbegränsande koncentrationer och samtidigt garantera fortsatt rättssäkerhet. Substansstestet jämfördes med testet "märkbar begränsning av konkurrens", och slutligen enades man om följande nya lydelse för kriteriet: "En koncentration som påtagligt skulle hämma den effektiva konkurrensen inom den gemensamma marknaden eller en väsentlig del av den, i synnerhet till följd av att en dominerande ställning skapas eller förstärks, skall förklaras oförenlig med den gemensamma marknaden".

4.2.1 De nya bestämmelsernas formulering "i synnerhet till följd av att en dominerande ställning skapas eller förstärks" öppnar för en eventuell utvidgning av tillämpningsområdet för förbudet som inte är strikt kopplat till dominanskravet. Denna bestämmelse bör dock tolkas och tillämpas med beaktande av rådets och kommissionens gemensamma uttalande om artikel 2, där man hänvisar till skäl 25 i förordningen ⁽²⁾, enligt vilket begreppet "påtagligt hinder för effektiv konkurrens" bör "tolkas

så att det, utöver begreppet 'dominerande ställning', endast sträcker sig till en koncentrations konkurrenshämmande effekter till följd av ett icke-samordnat beteende hos företag som inte skulle få någon dominerande ställning på den berörda marknaden". Därav följer att tillämpningsområdet även fortsättningsvis kommer att definieras i förhållande till dominansbegreppet.

4.3 Riktlinjer för bedömning av horisontella koncentrationer – sammanslagningar av faktiskt eller potentiellt konkurrerande företag. Sådana koncentrationer är endast olagliga om de förstärker företags marknadsinflytande på ett sätt som sannolikt får negativa konsekvenser för konsumenterna, särskilt i form av högre priser, produkter av sämre kvalitet eller minskad valfrihet. Detta gäller oavsett om de konkurrenshämmande effekterna följer av att en enda dominerande marknadsaktör skapas eller stärks eller av en oligopolsituation. Effekterna av en koncentration skall dessutom bedömas i reaktion till vad som annars skulle ha hänt på marknaden. Det innebär, t.ex. att ett uppköp av ett konkurshotat företag inte skulle motivera något ingripande från kommissionen.

4.4 Nya riktlinjer för bästa praxis: Som en del av reformpaketet 2002 genomfördes ett offentligt samråd som avslutades i februari 2003. Syftet var att ge berörda parter vägledning om det dagliga arbetet i EU:s förfaranden för kontroll av företagsskoncentrationer.

5. Internationellt samarbete

5.1 Kommissionen har aktivt deltagit i det internationella konkurrensnätverkets (ICN) arbetsgrupp om kontroll av företagsskoncentrationer som omfattar flera jurisdiktioner. Arbetsgruppen har bedrivit sin verksamhet i tre olika undergrupper:

— Anmälningar och förfaranden.

— Utredningstekniker.

— Analysramar.

5.1.1 Kommissionen deltar i alla tre undergrupperna. Det grundläggande målet är att främja ömsesidig förståelse mellan olika jurisdiktioner för att effektivisera koncentrationskontrollen.

5.1.2 ICN inrättades som ett virtuellt nätverk av olika konkurrensmyndigheter för att underlätta internationellt samarbete och utarbeta förslag för att sänka tillsynskostnaderna och harmonisera förfarandena och innehållet i regelverken.

⁽¹⁾ EUT C 117, 30.4.2004.

⁽²⁾ Rådets förordning 139/2004 av den 20 januari 2004.

5.1.3 Vid ICN:s andra konferens, som hölls i Merida, Mexiko, i juni 2003, framhölls särskilt behovet av att i konkurrensfrågor använda ett tydligt och lättillgängligt språk. Man underströk också den strategiska betydelse som främjandet av konkurrensen i de reglerade sektorerna har för att sänka tillsynskostnaderna och övervinna hinder för förståelsen mellan olika jurisdiktioner i frågan om koncentrationspolitiken.

6. Statligt stöd

6.1 Kontrollen av statligt stöd inriktar sig på de konkurrens effekter som uppstår när medlemsstaterna beviljar stöd till företag. Målet är att se till att statliga ingripanden inte inverkar negativt på den inre marknadens funktion, liksom att främja konkurrens och konkurrenskraftiga marknader samt strukturella reformer. Man försöker särskilt se till att bevisligen gynnsamma effekter från avregleringen inte undergrävs av statliga stödåtgärder. *Europeiska rådet i Stockholm*: Medlemsstaterna måste generellt minska stödnivåerna samtidigt som stödet omdirigeras mot övergripande mål av gemenskapsintresse, till exempel en förstärkning av den ekonomiska och sociala sammanhållningen, sysselsättning, miljöskydd, främjande av forskning och utveckling av små och medelstora företag. Kommissionen har fastslagit att återkrav av stöd som olagligen beviljats av medlemsstaterna skall vara en prioritet.

6.1.1 I detta sammanhang finns det skäl att beklaga den bristande öppenheten i en rad medlemsstater gentemot anbudsgivare från andra medlemsstater när det gäller offentlig upphandling. Inom EU har den offentliga upphandlingen en årlig omsättning på mer än 1 500 miljarder euro, och den praxis som finns i några medlemsstater att gynna de inhemska företagen hämmar konkurrensen och ökar beskattningen av konsumenterna.

6.2 Stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter. Enligt de riktlinjer som löpte ut i oktober 2004 kunde stödet anses vara legitimt endast om det uppfyller stränga villkor. Dessa riktlinjer har setts över, och översynen har särskilt inriktats på följande:

- Att se till att undsättningsstöd begränsas till återbetalningsbart, tillfälligt och kortsiktigt finansiellt stöd som bara beviljas så länge det är nödvändigt för att genomföra en genomgripande omstruktureringsplan.
- Att koncentrera kontrollen av statligt stöd till stora företag som handlar inom hela EU.
- Att, särskilt för stora företag, förstärka principen att mottagaren av statligt stöd skall finansiera en stor del av omstrukturingskostnaderna utan något statligt stöd.

— Att principen om att stöd endast får beviljas en gång skall tillämpas.

6.3 *Sektorsövergripande rambestämmelser för stora investeringsprojekt*: Strikta regler för sektorer med strukturproblem. En förteckning över sådana sektorer skulle ha upprättats i slutet av 2003. På grund av de praktiska och tekniska svårigheterna med att sammanställa den har kommissionen beslutat att skjuta antagandet av förteckningen på framtiden. De befintliga övergångsreglerna för stora investeringsprojekt inom "känsliga" sektorer förlängs t.o.m. december 2006.

6.4 Stöd till forskning och utveckling i små och medelstora företag kan bidra till ekonomisk tillväxt, stärkt konkurrenskraft och ökad sysselsättning. För de små och medelstora företagen är stöden särskilt viktiga.

6.5 *Miljöstöd, FoU-stöd, utbildningsstöd och skattestöd*: I fråga om skattestöd granskades särskilt alternativa beskattningsmetoder, såsom kostnadsplusmetoden (den beskattningsbara inkomsten bestäms schablonmässigt och motsvarar en procentsandel av summan av utgifter och driftskostnader). När det gäller sektorsstöd (jfr särskilt tillämpningen av tillfälliga skyddsordningar) behandlades följande sektorer: stålindustrin, telekommunikationer, kol, järnvägstransporter, kombinerade transporter, vägtransporter, lufttransporter och sjötransporter.

6.6 *Jordbruk*: Den 23 december antog kommissionen en ny förordning som innebär undantag för vissa typer av statligt stöd som medlemsstaterna inte längre behöver förhandsanmäla till kommissionen för godkännande. Den nya förordningen, som träder i kraft i slutet av 2006, gäller statligt stöd som beviljats små och medelstora företag inom jordbrukssektorn. Mot bakgrund av definitionen av små och medelstora företag (högst 250 anställda, 40 miljoner euro i omsättning eller 27 miljoner euro som tillgångar i balansräkningen) uppfyller nästan alla rörelser och företag inom jordbrukssektorn dessa krav. Kommissionen inför också en ny *norm för öppenhet och insyn*: en sammanställning över allt statligt stöd som beviljats av medlemsstaterna skall publiceras på Internet senast fem dagar innan utbetalningen av stöden påbörjas, för att säkerställa att alla berörda parter har tillgång till informationen.

7. Allmänna kommentarer

7.1 Efter att ha sammanfattat och delvis kommenterat kommissionens XXXIII:e rapport om konkurrenspolitiken (2003) finns det nu skäl att formulera några bedömningar av rapporten som helhet och vissa av de viktigaste aspekterna samt av framtidsutsikterna.

7.2 Förhållandet mellan konkurrenspolitiken och politiken för ekonomisk utveckling

7.2.1 EU:s konkurrenspolitik har blivit mer effektiv och öppen för ett positivt förhållande mellan företagen och konsumenterna tack vare införandet av nya tillämpningsförfaranden för antitrustbestämmelserna, översynen av koncentrationsförordningen och förändringar i kommissionens interna organisationsstruktur.

7.2.2 Tack vare konkurrenspolitiken har EU gjort avsevärda framsteg när det gäller avreglering, och återfört hela ekonomiska sektorer till marknadens funktion och dynamik samtidigt som man har arbetat konkret med inrättandet av en europeisk inre marknad. Konkurrenspolitiken är således central, och dess oberoende måste alltid bevaras.

7.2.3 Konkurrenspolitiken kan emellertid inte själv tillfredställa det för närvarande i hela EU djupt kända behovet av en ordentlig tillväxtåterhämtning och en långsiktig ekonomisk politik grundad på innovation och social dialog. De strukturella förändringar som har ägt rum inom produktion och handel i hela världen, med början i de förändringar som orsakats av ny teknik, ställer krav på kommissionen att initiera och samordna andra instrument inom ramen för den ekonomiska politiken för att kunna säkerställa och ge ny kraft åt den europeiska ekonomins konkurrenskraft och för att kunna stärka den ekonomiska och sociala sammanhållningen, öka sysselsättningen och miljöskyddet samt främja omfattande och krävande forsknings- och utvecklingsprogram. Kommissionens ståndpunkt i meddelandet "Att stödja strukturuomvandlingarna: En industripolitik för ett utvidgat EU" och EESK:s yttrande i ärendet ⁽¹⁾ ligger i linje med detta. Lissabondagordningen stakar ut den väg som måste följas. Genomförandet av den måste emellertid möjliggöras och påskyndas, såväl generellt som sektorsvis.

7.2.3.1 På sektorsnivå framhåller EESK behovet av att föra fram det nya helt integrerade arbetssätt som rådet (konkurrensfrågor) fastställde i november 2003 för att stärka den industriella konkurrenskraften och inom alla sektorer uppmuntra forskning, utveckling och innovation. Kommittén bekräftar därmed de ståndpunkter som framfördes i yttrandet av den 30 juni 2004 om "LeaderSHIP 2015 – Framtiden för varvs- och reparationsvarvsindustrin inom EU – Konkurrenskraft genom spetskompetens" ⁽²⁾.

7.3 Statsstöd till tjänster av allmänt intresse

7.3.1 Den reformprocess som syftar till att rationalisera och förenkla förfarandena för kontroll av statligt stöd har gjort stora framsteg i den riktning som utstakades av Europeiska rådet i Stockholm när det gäller att minska stödnivåerna samtidigt som stödet omdirigeras mot övergripande mål av gemenskap-

sintresse, inbegripet sammanhållningsmålen. I denna riktning går också olika åtgärder som kommissionen har vidtagit, t.ex. en viss utvidgning av tillämpningsområdet för FoU-stödet, riktlinjerna för licensieringsavtal om tekniköverföring, för omstrukturingsstöd till företag i svårigheter, för utbildningsstöd och för miljöskydd, samt de sektorsövergripande rambestämmelserna för stora investeringsprojekt.

7.3.2 I sin Altmark-dom från juli 2003 slog domstolen fast att statligt stöd i form av ekonomisk ersättning som beviljas vissa företag som fått i uppdrag att sköta tjänster av allmänt ekonomiskt intresse skall undantas, på vissa villkor. Det återstår dock vissa problem, framför allt när det gäller avvägningen mellan statsstöd och tjänster i allmänhetens intresse. De villkor som domstolen fastställt ställer krav på en förbättring av rätts-säkerheten, framför allt när det gäller kostnadsberäkningen, ett fastställande av hur tjänsterna skall finansieras ⁽¹⁾ och på en bättre beskrivning av kraven på de offentliga tjänster för vilka ersättning kan ges. I grönboken om tjänster av allmänt intresse från maj 2003 erkänns för övrigt behovet av att bedöma om de principer som reglerar tjänsterna av allmänt intresse så småningom behöver konsolideras i en övergripande gemenskapsram, liksom behovet av att fastställa en optimal reglering av sådana tjänster samt åtgärder för att öka rätts-säkerheten för alla aktörer.

7.3.3 Kraven på de allmänna tjänsterna kommer, om de inte definieras och finansieras på ett korrekt sätt, att leda till att de företag som lyder under dessa krav drabbas av ökande förluster om konkurrenter dyker upp på de mest lönsamma verksamhetsområdena.

7.3.4 EESK framhåller följaktligen, och i linje med kommitténs yttrande ⁽²⁾ om kommissionens grönbok, behovet av en tydlig lagstiftning om tjänster i allmänhetens intresse i syfte att säkerställa effektiv och rättvis tillgång till tjänster av hög kvalitet som motsvarar användarnas krav. Dessutom rekommenderar kommittén att man, i synnerhet i samband med de sociala tjänsternas funktion och omorganiseringen av dem, främjar en så bred dialog som möjligt med arbetsmarknadsparterna och de icke-statliga organisationerna.

7.4 Fria yrken

7.4.1 Kommissionens grundliga analysarbete om regleringsläget för de fria yrkena i medlemsstaterna har varit till stor nytta eftersom det har gjort det möjligt att med stor effektivitet motivera behovet av att, om än med viss försiktighet, se över de restriktiva bestämmelserna på detta område och att göra de stora befintliga kulturella och kunskapsmässiga resurserna inom sektorn mer produktiva och konkurrenskraftiga. Detta innebär naturligtvis en stor fördel såväl för yrkesmässigt verkssamma som för företag och konsumenter.

⁽¹⁾ EUT C 157, 28.6.2005.

⁽²⁾ EUT C 302, 7.12.2004.

⁽³⁾ EUT C 80, 30.3.2004.

7.4.2 Det anses nu allmänt att även utbudet av professionella tjänster bör respektera konkurrensbestämmelserna, vilket också är den princip som flera gånger bekräftats av EG-domstolen. Det är visserligen helt korrekt att det ekonomiska kriteriet inte kan utgöra den enda parameter enligt vilken man bedömer det fria yrkenas tjänster, eftersom det inte rör sig om en enkel och repetitiv teknisk tillämpning, utan tjänster som kräver vissa kunskaper i förhållande till problemet, men det är också sant att tillhandahållandet av dessa tjänster utgör en ekonomisk verksamhet som kan producera större välfärd och ge ett viktigt bidrag till Lissabondagordningen om de utvecklas med respekt för konkurrensbestämmelserna.

7.4.2.1 Innehållet i kommissionsrapporten om "konkurrens inom sektorn för professionella tjänster" ⁽¹⁾ är betydelsefullt i detta avseende. I rapporten understryker kommissionen å ena sidan den viktiga roll som de fria yrkena kan spela för att förbättra Europas ekonomiska konkurrenskraft, eftersom deras tjänster är av central betydelse för företag och familjer. Å andra sidan framläggs argument, grundade på empirisk forskning, om de negativa effekter som alltför många eller föråldrade restriktiva bestämmelser kan medföra för konsumenterna, exempelvis i fråga om prisreglering, reklam, tillgänglighet och exklusiva rättigheter samt företagsstruktur.

7.4.3 Det är således nödvändigt att genomföra och påskynda reformprocessen. EESK uppmanar i detta syfte kommissionen att respektera de tidigare gjorda åtagandet om att under 2005 offentliggöra en ny rapport om framstegen när det gäller att avskaffa restriktiva och omotiverade bestämmelser. Kommittén påminner för övrigt om att kommissionen i detta sammanhang också har åtagit sig att närmare granska de befintliga kopplingarna mellan regleringsnivån, de ekonomiska resultaten (pris och kvalitet) och konsumenternas tillfredsställelse.

7.4.4 Samtidigt vill kommittén framhäva betydelsen av EG-domstolens dom av den 9 oktober 2003 i målet *Consortio Industrie Fiammiferi*, som gör det möjligt för de nationella myndigheterna att upphäva tillämpningen av en nationell lag som tvingar företag att agera i strid mot artikel 81 i EG-fördraget.

7.4.5 Slutligen finns det skäl att främja ett större och mer medvetet deltagande från de berörda aktörerna i reformprocessen.

7.5 Informationsmångfald och konkurrensregler

7.5.1 I sin XXXIII:e rapport om konkurrenspolitiken framhåller kommissionen att det är ett grundläggande mål i allmän-

hetens intresse för Europeiska unionen att upprätthålla och utveckla mångfalden i media och friheten att tillhandahålla och få information som avgörande värden för den demokratiska processen, men att kontrollen av koncentrationer i mediebranschen i huvudsak skall utövas av medlemsstaterna. Enligt kommissionen skall konkurrensreglerna tillämpas inom medie-sektorn endast för att lösa problem till följd av att en dominerande ställning skapas eller förstärks på en viss marknad och för att kontrollera att konkurrenter inte utestängs från denna marknad. EESK menar att denna distinktion mellan EU:s och medlemsstaternas uppgifter dels är mycket vag, dels inte täcker följande viktiga problem:

- Det finns skäl att påminna om att det i de olika medlemsstaterna finns olika regleringar och tillvägagångssätt som kräver en harmonisering. Kommissionen inledde åtgärder i denna riktning 1989, och arbetade vidare 1997 med direktivet "Television utan gränser", som innehöll både målsättningar om ekonomisk effektivitet och respekt för den kulturella mångfalden, skydd av minoriteter, rätten till genmäle osv.
- Dessutom bör man inom medieområdet skilja mellan allmänna antitrustbestämmelser och specifik lagstiftning för skydd av mångfalden i informationsförmedlingen. Att konkurrensreglerna tillämpas är en grundläggande förutsättning, men det får inte leda till minskad mångfald. Till skillnad från ett konkurrenssystem där varje företags marknadskraft står i relation till initiativ och verksamhet inom konkurrerande företag, kräver främjandet och skyddet av mångfalden ett uttryckligt erkännande av medborgarnas rätt att effektivt utnyttja fria informationskällor och alternativ och potentiellt avvikande information, en rätt som skall skyddas på alla nivåer.
- Slutligen gör den successiva konvergensen i fråga om telekommunikationer, IT, radio och television samt förlagsverksamhet det svårt att fastställa vilka strukturella förändringar som äger rum på de olika marknaderna. Om man inte förstår denna process riskerar man samtidigt minskad effektivitet i konkurrensbestämmelserna och en försvagning av mångfaldsprincipen.

7.5.2 Den nya konstitutionen utvidgar avsevärt kommissionens mandat. Europeiska ekonomiska och sociala kommittén är övertygad om att kommissionen kommer att kunna verka med större kraft inom denna nya ram för att försvara och utveckla frihet och mångfald i tillhandahållandet av information.

Bryssel den 9 februari 2005

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁾ KOM(2004) 83 slutlig, 9.2.2004.